

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ МАГАЗИНА **ОДБРАНА**

падоброноц 6

Ознаке
југословенских
падобранаца

Говор
симбола

Снимио Зоран МИЛОВАНОВИЋ

САДРЖАЈ

Саша Гацик, председник Удружења ветерана 63. падобранске бригаде

Падобранско братство 4

72. извиђачко-диверзантски батаљон

Понос Војске Србије 8

Ознаке југословенских падобранаца (1)

Говор симбола 10

Заставник Драган Ђурчић Ђуре, инструктор падобранства прве класе

Најбољи, а вечито други 14

Борбени скокови британских специјалаца

На багдадском небу 16

Забележено у *Killer Elite*

Јединица за непризнате акције 18

Падобрански тим Сингапура

Црвени лавови 21

Јужнокорејске *Фоке*

Против сомалијских пирата 22

Управљиви – GPS транспортни падобрани

Помоћ у окружењу 24

Светски падобрански шампионат и Заливски куп *Дубаи 2011*

Куполе над пустињом и морем 27

ВДВ у ратној 1942. (3)

Пакао Вјазме 28

Уредник прилога
Владимир ПОЧУЧ

Реч уредника

Вештина лебдења

С коком на слободно, сигурно и меко приземлио се још један „Падобранац“ и по шестии пути одмерио ниво падобранских знања којима је овладао.

Ход небеским просиранством зајочео је пре три године. Данас, верујући да више зна у односу на време када је учинио прве кораке тамо горе, високо изнад земље којој природно тежи, у дослуху с вештром, а контролишући страх, наш „Падобранац“ искусио је пу заносну, скоро неизрециву игру. Стога је и његов поглед на све нешто другачији.

Јер, бити различит значи бити – другачији. А бити једнак значи бити увек – различит! Тим речима као да се осликава и сваки падобранац – онај јуче и овај данас, тамо и овде, и војни и спортисти – онај који довољно ошвара ум и срце и живи соствене страси.

„Ко у раменима осећа земљину тежу као прикривени бол“, забележио је Мирослав Антић, „припада поштомству оних што су у древна времена знали за вештину лебдења... Једно је – гледати видом, а друго – видети вид“.

Сваки слободни пад, прекознамљива суштина скока и сигурна адреналинска инјекција, јесте још једна потреба, нови захтев и задатак, следећа мисија – неирекидно јединство разлика или само след другачијих перцепција. Могућности. Можда, и искорак.

Довољно је добрих разлога да се враћате „Падобранцу“. Једнаки, а, заправо, различити. Засигурно искуснији.

И зато, „није важно одакле си све док знадеш куда ћућујеш“...

Придружите нам се, скочимо заједно!

Владимир ПОЧУЧ

Златни орао 2010.

Ваздухопловни савез Србије организовао је 3. марта свечану академију поводом проглашења најбољих спортиста у српском ваздухопловном спорту и доделе најзначајнијег цивилног ваздухопловног признања у Србији – златног орла.

Статуа златног орла додељује се за резултате постигнуте у претходној години, а за многе српске ваздухопловце она представља круну каријере.

Ваздухопловни савез доделио је златног орла за 2010, 53. пут за летачку и нелетачку грану ваздухопловног спорта, параглајдеристи Горану Ђурковићу, из вршачког клуба Беркуш. Он је другопласирани на листи Међународне ваздухопловне федерације. Златног орла добио је, по пети пут, и моделар Живан Јосиповић, из земунског аеро-клуба Фрањо Клуз.

Првопласираним спортистима у свакој грани ваздухопловног спорта уручене су плакете златни орао, а онима који су освојили друго и треће место – дипломе. Међу сениоркама то су – Јелица Крајческа (Иван Сарић, Суботица), Светлана Симић (Наша крила, Параћин), Радмила Ђурић (Небеске вигре), а међу сениорима Радослав Кораћ (Феникс, Београд), Александар Цвет-

ковић (Наша крила, Параћин) и Мирољуб Јанићијевић (Небеске вигре). Никола Цветковић, Стеван Милетић, Милош Урошевић (сви из Наших крила, добитници су награда у јуниорској категорији.

Специјална признања – за посебан допринос развоју падобранског спорта, добили су падобранци из Републике Српске – Душко Грмуша, Немања Гороња и Невенка Личина Мајц, из Падобранског клуба и Падобранског школског центра Бања Лука. ■

Б. Н.

Неговање традиција српске војске

Представници Удружења ветерана 63. и Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца Србије, Саша Гаџик и Слободан Башић, састали су се 18. марта са пуковником Слађаном Ристићем, начелником Управе за стандард, традиције и ветеране Министарства одбране.

Разговарали су о организацији Балканског скока *Трија-Ћељсџива* и о подизању спомен-обележја првим српским аеронаутима Михајлу Петровићу и Кости Милетићу. Такође, дого-

варали су увођење дана војних ветерана, по угледу на остале армије света. Пуковник Ристић истакао је да не постоје препреке ни да српски падобранци добију свој празнични дан.

Представници удружења нагласили су да немају одговарајући простор за рад. Информисали су надлежне у Управи да је у току евидентирање спомен-соба у Србији и нагласили потребу да се формира стална изложбена поставка о падобранству. Према речима начелника Управе, за реализацију такве идеје помоћи ће им стручњаци из Војног музеја, посебно за организацију изложбе о 63. падобранској бригади у Музеју на Калемегдану.

Пуковник Ристић обавестио је представнике два удружења да ће ускоро на Копаонику припадници Војне академије и 63. падобранског батаљона организовати Камп 63, где ће младима промовисати војни позив и демонстрирати падобранске вештине, те их позвао да и они учествују у тој акцији. ■

С. Г.

Саша Гацик, председник Удружења ветерана
63. падобранске бригаде

Падобранско братство

Пре двадесет година као војник учествовао је у првим борбеним дејствима 63. падобранске бригаде, био раме уз раме с најбољима, уверио се у храброст другова – сабораца. Страст према падобранству коју је тада препознао и данас живи несмањеном жестином.

Када је 63. падобранска бригада трансформисана, падобрански ветерани настојали су да од заборава сачувају људе и догађаје који су ту јединицу поставили на значајно место у новијој српској војној историји. Иако је идеја о оснивању Удружења падобранаца постојала и раније, оно је формирано 2007. године. Припадници те организације учествовали су на падобранским вишебојима, камповима за обуку деце и омладине за живот у природи и у хуманитарном раду.

Удружење ветерана 63. падобранске бригаде започело је рад 2007, као и његове подружнице у Нишу, Београду у Чачку. Седиште Удружења је у Нишу. Саша Гацик, некадашњи војник по уговору у Падобранској бригади, резервиста и борац с Кошара 1999, председник је Удружења 63. и наш саговорник за шестсти Падобранаца.

Зашто је основано Удружење ветерана 63. падобранске бригаде?

– Удружење чува сећања на погинуле припаднике 63. падобранске бригаде, брине о породицама погинулих војника и

Рамене уз рамене с најбољима

Шта за Вас значи ангажовање у Удружењу ветерана бз?

– Пре двадесет година учествовао сам као војник у првим борбеним дејствима бз. падобранске бригаде, стојао рамене уз рамене с најбољима. Уверио сам се у храброст својих другова – сабораца. Страст према падобранству, коју сам тада препознао, и данас живим несмањеном жестином. И данас сам с падобранцима, дружимо се, спремни смо увек једни другима да помогнемо. Огромна енергија и воља потребне су да се нешто покрене и одржи. Радујем се свакој новој акцији, појединачном и групном успеху и искреним људима којима сам окружен. Наши животи се преплићу, живимо их заједно, јер смо искрени пријатељи. Зато Удружење ветерана бз. падобранске бригаде и јесте симбол необичног падобранског духа.

У сарадњи са грчким колегама из Уније резервних падобранаца и колегама из Републике Српске, организујемо већ традиционални „Балкански скок пријатељства“. Манифестација из године у годину окупља све већи број учесника из различитих земаља, а задовољни смо и сарадњом коју том приликом остварујемо са припадницима Специјалне бригаде Војске Србије и Министарством одбране.

Крајем априла планирали смо и сусрет с бугарским ветеранима. Почетком јуна делегација Удружења поново ће боравити у Грчкој. С њиховим ветеранима планирамо обилазак српског војничког гробља у Солуну *Зејтинлик*, Атоса и Манастира Хиландар.

У јулу представници наше мото-секције одлазе у Русију. Све активности финансирамо из личних средстава чланова. Верујем да бисмо уз финансијску помоћ надлежних државних институција знатно унапредили степен међународне сарадње.

о болесним члановима. Негује дух заједништва и припадност падобранском братству, као и традиције бз. падобранске бригаде. Такође, прикупља и публикује чињенице о некадашњој бз. бригади. Промовише хуманитарни рад и помаже угроженим категоријама друштва.

Ко су данас чланови Удружења и колико их има?

– С обзиром на вишедеценијско трајање и број војника који су служили у бз. падобранској бригади, Удружење званично броји око хиљаду чланова. То је, ипак, само део чланова које окупља организација. Највећи број чланова Удружења су бивши припадници Бригаде и садашњи припадници бз. падобранског батаљона, те они који су некада учествовали у борбеним дејствима јединице. Почасни чланови су породице погинулих припадника бз. падобранске.

У протекле три и по године Удружење бз. организовало је многобројне спортивске активности. О чему је, заправо, реч?

– Удружење ветерана бз. промовише позитиван начин размишљања и традиционалне људске вредности. У данашње време праве вредности су често потиснуте. На то нарочито утичу медији. Зато чланови Удружења, у сарадњи са сродним организацијама и Српском православном црквом, учешћем на различитим трибинама, телевизијским емисијама и сличним јавним наступима, настоје да млађе генерације васпитавају другачије, усмеравајући их на спортске активности, здрав начин живота.

Ангажовањем у планинарској, падобранској, параглајдерској, ронилачкој или атлетској секцији, младима преносимо љубав према животу и природи. Унапређењем свести о значају физичке активности, промовишемо здраве стилове живота и рекреације, пружимо подршку појединцима, групама, али и институцијама да умање последице отуђености људи једних од других, које су последица и савремених технологија. Ускоро ћемо на Копаонику организовати и камп за младе.

Удружење је познато и по многобројним хуманитарним акцијама.

– Били смо учесници или организатори више хуманитарних акција, од којих је најуспешнија „Храна за све“. У оквиру те манифестације одиграна је и утакмица малог фудбала између екипе ветерана бз. падобранске бригаде и екипе познатих жена Ниша. Покровитељ акције био је Спортски савеза Ниша, а честовало је око 1.000 људи. С припадницима бз. падобранског батаљона, Удружење је прикупило око 400 килограма хране. Организовали смо и акцију прикупљање одеће, обуће и играчака за децу самоохраних мајки. Поводом дана падобранаца чланови Удружења добровољно су дали крв.

Учешће на падобранским вишебојима, обуци у верању, различитим камповима, које Удружење организује, подразумева већа психолошка напрезања. Могу ли Ваши чланови да одговоре њим захтевима?

– Највећи број наших чланова се и даље активно бави спортом у спортским клубовима, али и рекреативно падобранством, планинарењем, роњењем или трчањем, што доприноси њиховој физичкој кондицији. Наравно, учешће на вишебоју јединица специјалне намене захтева много више снаге и кондиције, тако да Удружење представљају млађи чланови, који се благовремено припремају за такмичења.

Како Удружење ветерана сарађује са сличним организацијама у иностранству?

– Удружење ветерана бз. падобранске сарађује са падобранским ветеранима Израела, Грчке, Русије, САД, Кипра, Црне Горе и Републике Српске.

Током посете Израелу, наишли смо на изузетно срдачан дочек. Сусрели смо се и са патријархом јерусалимским кир Теофилом III и информисали га о српској војничкој традицији. Наш мото – „Чувај себе од другог и другог од себе“ – је на њега оставио посебан утисак.

ПАД БРАНАЦ

Сарађујете и са Специјалном бригадом Коинене војске, 63. падобранским батаљоном и осталим јединицама Војске Србије?

– До сада смо у свим областима рада имали изузетну подршку Специјалне бригаде и 63. падобранског батаљона, што је и за очекивати, јер смо и сами потекли из тих састава. Посебна веза између активног и резервног падобранског састава постојала је одувек. Настојимо да препознајемо падобрански дух пренесемо млађим генерацијама официра и подофицира, које тек стасавају, а у томе имамо подршку свих припадника Специјалне бригаде, најелитнијег дела наше војске.

Покренули сте неколико акција – изградњу спомен-собе падобранских јединица и иницијативу да нишка улица, која води према војном аеродрому, добије назив Улица 63. падобранске бригаде.

– Некадашња 63. падобранска бригада била је и остала један од симбола Ниша. Кад год се помене њено име мисли се на „нишке падобранце“. Основне вредности те јединице биле су љубав према отаџбини и слободи, војничка и падобранска заклетва, чување части оружја, индивидуална и колективна храброст и нераскидиво другарство. Падобранска бригада носилац је бројних при-

знања, којима се њен војнички и командни кадар поноси – Орден народног хероја, који краси нашу ратну заставу, шест ордења за храброст и више од сто ордења и медаља које су добили припадници Бригаде за учешће у борбеним дејствима.

Своје животе дало је 46 војника падобранаца у току извршења борбених дејстава и падобранских скокова. Наша 63. падобранска била је позната и уважавана јединица у целом свету. У њој су се обучавали и припадници страних оружаних снага. Падобранску бригаду посетиле су многе делегације, које су се увериле у могућности и квалитет наших падобранаца. Нажалост, житељи Сарајевске улице у Нишу нису позитивно одговорили на предлог да њихова улица промени име у Улицу 63. падобранске бригаде. Чланови Комисије која је о томе одлучивала предложили су да неки од новоизграђених нишких булевара или тргова добије име прослављене Бригаде.

Задовољни смо односом Специјалне бригаде Војске Србије и 63. батаљона према постојећој спомен-соби, у оквиру нишког аеродрома. Они су у мери у којој су им услови дозволили помогли и њену рестаурацију. Желимо да што већи број људи сазна више о историји 63. падобранске. Стога смо покренули иницијативу да се у оквиру Војног музеја на Калемегдану отвори део посвећен тој јединици.

Активност и Удружења ветерана 63. могу се тражити и на интернет страници www.63padobranska.org. Коју су садржали тог сајта?

– Презентација је најпре настала као сајт поштовалаца 63. падобранске бригаде, а потом и као гласило Удружења. Међу његовим садржајима има фотографија, белешки из живота јединице и њених припадника, сећања на погинуле другове. На форуму се размењују поруке и идеје, пише о различитим војним темама, специјалним јединицама света и савременим ратним сукобима. У току месеца сајт Удружења посети у просеку 30.000 људи. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Први падобрански скокови из А400

С висине од око 1.800 метара успешно су изведени први опитни падобрански скокови из новог Ербасовог војног транспортног авиона А400, изнад друп зоне Фонсорб, у Француској. Скокови су изведени из три налета. Скочило је шест војних падобранаца – тројица из падобранских јединица војске Уједињеног Краљевства и тројица из француске војске. Двојица су искочила с рампе, док су четворица кроз падобранска врата с леве стране трупа.

Први утисци војних опитних падобранаца говоре о томе да је из новог транспортног авиона много лакше искочити у односу на досадашње. Томе доприноси и чињеница да је авион у стању да успори, док се падобранци одвајају из њега, на 203 километра на час.

Опитовање новог типа транспортера наставиће се током године. Када се уврсти у оперативну употребу, која је планирана 2013, транспортер ће носити 116 опремљених војних падобранаца. ■

Б. Н.

Вежба грчких и руских падобранаца

Од 12. до 19. децембра 2010. у бази грчке војске у Елеусини, атинском предграђу, одржана је заједничка падобранска обука и тактичка вежба падобранаца руске и грчке војске. Руски падобранци имали су прилику да се увежбавају на специјалном падобранском тренажеру, сагледају опрему и техничка средства која користе њихове колеге из Грчке – падобране МС-1, падобрански систем којима су скакали из војног транспортног авиона С-130 херкулес.

Уз падобранску изведена је и тактичка обука, а посебна пажња посвећена је сарадњи у извршавању различитих заједничких задатака. Руски и грчки падобранци искочили су на непознат терен, извршили прикупљање, проналажење, блокирање и уништавање непријатеља. Командант падобранске школе грчке војске пуковник Константин Алексахис похвалио је постигнуте резултате падобранаца током увежбавања. ■

Б. Н.

Нови командант израелских падобранаца

Пуковник Амир Барам, који има 41 годину, преузео је у марту од пуковника Ахарона Елијахуа команду над 35. падобранском бригадом израелских одбрамбених снага.

Бригада, састављена од три падобранска батаљона и батаљона за специјална дејства, налази се у саставу Копнене војске, односно Управе за пешадију и падобранце.

Пуковник Барам претходно је командовао Резервном бригадом. Поред 35. бригаде, израженију падобранску компоненту има и бригада Нахал, у чијем саставу се налази 50. падобрански батаљон. ■

Ј. Ћ.

72. извиђачко-диверзантски батаљон

Понос Војске Србије

Сваке године Команда Копнене војске посебно вреднује резултате јединица из свог састава ранга батаљона. Постигнућа свих оних који конкуришу за титулу најбољег пажљиво се одмеравају и упоређују. Извиђачко-диверзантски батаљон Специјалне бригаде био је најуспешнији у прошлој години.

Током анализе оперативних способности Копнене војске, која је одржана 10. марта у Нишу, 72. извиђачко-диверзантски батаљон Специјалне бригаде проглашен је за најбољу јединицу тог састава Војске Србије у 2010. години. Командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић уручио је команданту 72. батаљона потпуковнику Сињиши Сташевићу велику плакету.

Снага искуства

Да се титула најбољег не осваја лако, потврђују припадници 72. батаљона када анализирају све задатке које су током прошле године извршили. Међутим, 2010. година била је за „Грифоне“, тврде они, само још једна рутинска.

Успешно су реализовали вежбе на

терену, више од 250 гађања различитим наоружањем, тридесетак увежбавања с минско-експлозивним средствима. Њихова оцена била је – одлична!

Чета речних диверзаната остварила је више од 500 сати зарона. Падобранци су извели око 300 скокова. На Летњем спортском првенству Специјалне бригаде, други пут заредом, 72. батаљон освојио је екипно прво место.

На Отвореном падобранском вишебоју јединица специјалне намене из Панчева пласирала се на другу позицију. Старији водник Богичевић Михајло, из 72. извиђачко-диверзантског батаљона, проглашен је тада за најбољег вишебојца.

Капетан Денијел Пешић, лекар санитетског тима и члан репрезентације Војске Србије у скијању, освојио је с колегама треће место на Првој војној зимској олимпијади у Словенији.

Припадници батаљона нарочито су

поносни на улогу у цивилно-војној сарадњи. Од оснивања школе пријатељства „Наша Србија“ на Тари, активно помажу рад школе током лета.

Значајан допринос резултатима је-

Иза непријатељске линије

Основна намена 72. извиђачко-диверзантског батаљона јесте прикупљање обавештајних података о противнику, земљишту и временским условима у тактичкој дубини, затим извођење диверзантских дејстава на копну и под водом, као и извођење противпобуњеничких дејстава.

Припадници батаљона оспособљени су и опремљени да се копном, ваздухом или водом неопажено приближе „објекту дејства“ и да у задато време изврше задатак, а све то на територији коју контролишу снаге противника.

Вештине којима владају војници батаљона разликују се од оних које карактеришу остале припаднике Војске. Борбени задаци на које се упућују професионални војници батаљона су ризични и захтевају натпросечну психичку стабилност и физичку кондицију.

специјалних снага у САД. На нивоу Специјалне бригаде организована су два курса, чији је носилац био батаљон – курс употребе хладног оружја и курс борења – које је успешно завршило 36 полазника.

– Батаљон чине искусни и врхунски обучени професионалци. Успели смо да изградимо јак и квалитетан војнички колектив, да међу појединцима и јединицама у батаљону створимо здрав такмичарски дух и достигнемо потребне стандарде у обуци и извршавању свакодневних задатака.

Мада нам признање најбоље јединице у 2010. у Копненој војсци годи и чини нас поносним, оно нас неће „успавати“. Наши планови и обавезе у току 2011. године су да учинимо искорак и постигнемо још боље резултате. Батаљон то може и хоће – истиче командант 72. извиђачко-диверзантског батаљона потпуковник Сениша Сташевић. ■

динице дао је подофицирски кор. У оквиру Копнене војске, 72. извиђачко-диверзантски батаљон спада међу прве по броју припадника који су завршили курс за прве подофицире. Њихова подршка командовању успешно је заживела.

– Главни подофицир у батаљону и први подофицири у четама прате рад појединаца, а знањем и искуством утичу на припаднике батаљона да постижу што боље резултате. Осим током обуке, подофицири имају значајну улогу у изградњи доброг колектива и ван касарне, јер се колектив гради и радом, али и дружењем – каже заставник Слободан Пераћ, главни подофицир 72. извиђачко-диверзантског батаљона.

Непрекидна обука

Прошле године у 72. батаљону успешно је реализована селективна обука. У јединицу су примљена 22 професионална војника, чиме је тај састав подмлађен. Сви припадници су учествовали на обуци у зимским условима, а обуку у скијању успешно је завршило 65 војника и старешина.

Обуку у летњим условима успешно је окончало 90 специјалаца. На 23 стручно-специјалистичка курса, од чега су четири била у иностранству, усавршавало се 46 припадника јединице.

Поручник Александар Дишовић био је најбољи полазник курса за припаднике

Петар ВОЈИНОВИЋ
Снимео Горан СТАНКОВИЋ

Говор симбола

Први знак падобранца састојао се од сребрног храстовог и лоровога венца, с позлаћеном круном на врху, позлаћеним државним грбом на дну и позлаћеним орлом у слетању, који у канџама држи пушку. Круна на врху знака у хришћанству представља мучеништво и високу почаст, а уједно и тадашње друштвено-политичко уређење државе којој су падобранци припадали – краљевину.

Прве падобранске јединице на нашим просторима појавиле су се за време Краљевине Југославије. Реорганизационим планом Југословенског краљевског ваздухопловства (1937–1941) било је предвиђено формирање падобранских јединица и падобранске пешадије за обављање тактичких операција, укључујући формирање и пет транспортних ескадрила.

Експериментална падобранска школа за обуку падобранских јединица почела је да ради у Панчеву 1. октобра 1939. године. До избијања рата завршена су два курса, 1939. и 1940. године. Полазници првог падобранског курса, њих 28, стекли су 20. јула 1940. звање падобранца. Сви промовисани падобранци добили су падобрански знак, израђен посебно за ту прилику. У марту 1941. у Новом Саду формирана је падобранска чета.

Дрво живота

Знак падобранца састојао се од сребрног храстовог и лоровога венца, с позлаћеном круном на врху, позлаћеним државним грбом на дну и позлаћеним орлом у слетању, који у канџама држи пушку. Позлаћена круна на врху знака у хришћанству представља мучеништво и високу почаст, а уједно и тадашње дру-

штвено-политичко уређење државе којој су падобранци припадали – краљевину.

Храстов и лорово венац симболизују плодност, раст, оживљавање и обнову. Лорово лишће означава тријумф, победу, вечност и бесмртност. Храстово лишће симболизује снагу, заштиту од зла, трајност, храброст и стаменост. Означава човека, мушкост, људско тело, односно мушки принцип и дрво живота.

Орао симболизује човека од акције, преокупираног узвишеним циљевима и

важним пословима, духовитог, надареног, бистрог расуђивања и разборитог, какви би требало да буду падобранци. Пушка у канџама орла симболизује војну силу и војника, док државни грб на дну представља припадност Краљевине Југославији, то јест „троименом народу“ који чине од Срби, Хрвати и Словенци.

Друга значка која се појављује у том периоду јесте она коју су носили припадници краљевске војске у избеглиштву, а чији су припадници током Другог светског рата скакали падобраном на територију Југославије да би се придружили Југословенској војсци у отаџбини генерала Драже Михаиловића. Знак се састојао од храстовог и лоровога венца, круне на врху, државног грба на дну и падобрана у средини, с водоравним крилима лево и десно од куполе падобрана. Био је израђен знатно грубље од претходног и имао је само једну боју.

Британске значке

Следећа формација која се појавила јесте 1. падобрански батаљон Народноослободилачке војске Југославије. У Врховном штабу родила се идеја да партизани имају падобранце. Врховни командант приволео је средином 1944. године савезнике да у Италији обуче и наоружају 150 падобранаца из редова партизана.

Знак падобранца војске Краљевине Југославије

Падобранска звања из 1957. године – „ученик-падобранац“, „падобранац“ и „инструктор падобранства“

Падобранац

Падобрански знак „падобранац“ додељивао се старешинама и војницима који су завршили основну падобранску обуку и који су распоређени у јединицу на дужност падобранца. Уз тај знак додељивала се и падобранска књижица, која је служила за евиденцију падобранских скокова и стицање падобранских звања.

Знак је имао метално постоље у облику куполе падобрана, на чијем врху се налазила петокрака, а на средини лик падобранца с отвореним падобраном, испод чије је куполе био авион у узлету боје метала, а купола падобрана од белог емајла.

Поље петокраке било је од црвеног емајла, а поље знака од плавог. На дну знака налазила се плочица трапезастог облика на којој је писао број извршених скокова. Плочица се мењала на сваких петнаест скокова. Плочице су биле с бројевима 20, 35, 50, 65, 80 и 95. Димензије знака који се носио на средини горњег левог џепа војничке блузе биле су 48x23 mm, а плочице 10x9x3 mm. Такав знак користио се од 1957. до 1991. године.

Тачан датум формирања падобранског батаљона није утврђен, јер о томе нису пронађена документа, али је 14. ок-

тобар изабран као дан када је 1. падобрански батаљон формиран. По окончању обуке, батаљон је враћен у Гравину. Потом је батаљон морским и копненим путем пребачен у Београд, јер нису постојали услови за његову борбену употребу директно из Италије.

Почетком децембра 1944. батаљон је бродом пребачен у Дубровник, а одатле је кроз Црну Гору и Косово и Метохију пешке стигао у Куршумлију, затим возом до Београда, где је дошао 6. јануара 1945. године.

Током борби за ослобађање падобрански батаљон није употребљен. Недостајали су падобрани и транспортни авиони, а није било ни знања, ни искуства да се таква елитна јединица искористи. Убрзо је батаљон ратних падобранаца пао у заборав – уместо за борбу, падобранци су коришћени за стражу и обезбеђење аеродрома „Панчево“ и „Земун“. У тој улози дочекали су и крај рата.

У селу Влајковац код Вршца припадницима Падобранског батаљона 16. августа 1945. саопштено је да је за њих рат завршен. Батаљон је расформиран, део припадника је демобилисан, а старешине су распоређене у остале јединице Југословенске армије.

Падобранци 1. падобранског батаљона носили су уобичајене партизанске ознаке, осим инструктора који су после курсева добили британске значке инструктора 1. и 2. класе. Значка инструктора носила се изнад горњег левог џепа

Ученик-падобранац

Падобрански знак за звање „ученик-падобранац“ додељивао се војницима на основној падобранској обуци после завршене падобранске обуке и првог скока. Знак је имао метално постоље, тетраедарног облика, на чијем се врху налазила петокрака, а на средини лик падобранца с отвореним падобраном од белог емајла. Поље петокраке било је од црвеног емајла, а поље знака од плавог. На полеђини знака налазио се шраф с навојем за качење. Димензије знака биле су 50x20 mm. Овај знак носио се од 1957. до 1992. године, на средини горњег левог џепа војничке блузе.

блузе. По доласку инструктора у Југославију, британска значка инструктора 1. и 2. класе замењена је југословенском, која се разликовала по томе што је замах крила био подигнут нагоре.

Падобранска звања

Генералштаб Југословенске армије наредио је 1946. године формирање 46. падобранског батаљона у Белој Цркви, који је убрзо претпочињен Југословенском ратном ваздухопловству. У Белој Цркви нису постојали услови за падобранску обуку и скокове, па је батаљон

Инструктор падобранства

Падобрански знак „инструктор падобранства“ додељивао се старешинама који су завршили вишу падобранску обуку и курс инструктора падобранства. Зависно од нивоа обучености, додељивало се два инструкторска знака – „инструктор 1. класе“ и „инструктор 2. класе“.

Знак је рељефно израђен од сребра финоће 900/1000 и тежио је 19,5 грама. Основу знака чинио је кружно исплетен лаворов венац, на чијем су врху стајали петокрака и грб СФРЈ. У средини знака био је падобранац с отвореном куполом и крилима лево и десно од оквира.

Оквир је начињен од азурноплавог емајла, а падобранац и купола падобрана од белог. Петокрака је направљена од црвеног емајла, оивичена позлатом. Крила лево и десно од оквира и грб на дну знака били су позлаћени.

Разлика између знака инструктора 1. и 2. класе била је у томе што се на знаку инструктора 2. класе није видела силуета падобранца испод куполе падобрана. Знак је био величине 39x53 mm. Носио се од 1953. до 1992. године. Знак инструктора падобранства носио се на средини горњег левог џепа војничке блузе и свечаног сакоа.

1948. премештен на аеродром „Југовићево“ код Новог Сада.

Одмах после формирања 46. падобранског батаљона, 1946, његови официри и војници обукли су униформу оловноплаве боје и такву униформу задржали су до 1. јануара 1959, када је 63. падобранска бригада враћена у организацијски састав Југословенског ратног ваздухопловства.

Падобранци нису имали сопствене ознаке на униформама, већ су се од осталих припадника ЈНА разликовали једино по знаковима падобранаца и падобранског инструктора, који су додељивани појединцима на основу стручне оспособљености.

Падобранци 63. падобранске бригаде су према војним прописима из 1957. године, у зависности од степена обучености, добијали падобранска звања: уче-

Знак падобранаца Југословенске војске у оштакбини

ник-падобранац; падобранац, наставник падобранства, односно инструктор.

Због опасности од агресије СССР-а, у јануару 1951. батаљон је премештен у Мостар. Ту је остао до марта 1954, а онда је враћен у Нови Сад. Тада је ушао у састав новоформиране 63. падобранске бригаде.

Ратна застава

У јануару 1952. године у Шапцу је од старешина из 46. падобранског батаљона и од војника добровољаца из пешадије формиран 63. падобрански батаљон. Када је формирана 63. падобранска бригада, тај батаљон ушао је у њен састав. У марту 1954. премештен је у Нови Сад.

Током 1953. одиграо се преломни тренутак у развоју падобранских јединица у Југославији – одлучено је да се у саставу Југословенског ратног ваздухопловства формира 63. падобранска бригада. Она је формирана наредбом врховног команданта 5. фебруара 1953. у Шапцу. У њеном саставу били су: 1. батаљон, односно бивши 46. падобрански батаљон из Мостара, 2. батаљон, некадашњи 63. падобрански батаљон из Шапца, тешка чета минобацача 120 mm, чета за везу, пионирски вод и позадинске јединице.

До 1958. године 63. падобранска бригада није имала ратну заставу, односно симбол припадности, части и борбеног јединства јединице, непобедивости и сопственог достојанства. Није имала ни свој дан, као остале јединице ЈНА тог ранга. Тек 14. новембра 1958. врховни командант уручио је команданту Бригаде потпуковнику Мирку Личини ратну заставу, истовремено одредивши тај датум за дан бригаде.

Бригада је у Новом Саду, на аеродрому „Југовићево“, имала повољне услове за смештај, обуку и падобранске скокове. Ступањем на снагу „Опште ратне службе“, 1955. године, те усвајањем „Доктрине општенародног рата“, Генералштаб је разрадио и оперативни план „Дрвар 1“, на основу којег је 1959. године у оружаним снагама дошло до већих промена. Основни циљ био је да се армије на североисточним и источним границама земље оспособе за самосталнија дејства, да се смањи број људи под оружјем и јединице боље наоружају и технички опреме.

У складу с тим, одлучено је да се формирају три ваздухопловне команде, које ће подржавати 1, 3. и 5. армију, да се расформира 63. падобранска бригада,

Варијанте знака „падобранац“ с различитим бројем скокова

а да се од ње и трију армијских падобранско-извиђачких чета образују три самостална падобранска батаљона, који ће припадати ваздухопловним командама, односно командама 1, 3. и 5. армије.

Бели падобран

На основу те одлуке, 63. падобранска бригада престала је да постоји 16. новембра 1959. године. Расформирањем 63. бригаде новонастали падобрански батаљони – 127. у Батајници, 148. у Церкљу и Падобрански наставни центар у Нишу – задржали су исте ознаке које су носили у саставу бригаде.

Осам година касније, 5. децембра 1967, на нишком аеодрому поново се окупила 63. падобранска бригада, у чији су састав ушли Падобрански наставни

Знакови инструктора падобранства 1. и 2. класе

центар и 148. падобрански батаљон. Дотадашња пракса показала је да је уситњеност падобранских јединица отежавала руковођење, падобранску обуку и борбено оспособљавање. За команданта бригаде постављен је потпуковник Стеван Мирковић, а за заменика команданта потпуковник Стојан Јовић.

Прекретница у означавању падобранца наступила је 1970. године. Падобранска чета, формирана из 63. падобранске бригаде за параду у Београду, прва је у ЈНА добила беретке сивомаслинасте боје. Нешто касније беретке је добила и комплетна бригада. За беретку је уведена и падобранска ознака, уместо дотадашње црвене петокраке, коју су на капама носили сви припадници ЈНА.

Уведен је и амблем с белим падобраном, изаткан на плавој основи и нашивен на чоји, који се носио на рукаву леве руке. За старешине су уведене и ознаке падобранца на реверима, уместо

дотадашњих пешадијских ознака. Те промене су видно издвојиле припаднике 63. падобранске бригаде од осталог састава војске, те је падобрански позив тако постао атрактивнији за младе људе. Падобранци су се поносили береткама и ознакама које други нису имали.

Због исказане потребе да се извршавају специјални борбени задаци, у бригади је формирана јединица јачине вода – специјална падобранско-диверзантска група. Она је деловала као самостални вод и била је директно потчињена команданту 63. падобранске бригаде.

Као таква, јединица је прва оспособљена за специјалне десанте. У њу су одабрани војници који су имали више стотина скокова, односно значајно падобранско искуство. Група се први пут јавно појавила 1982. године, на здруженој тактичкој вежби у околини Краљева. ■

Срђан ДИМИТРИЈЕВИЋ

Златни знак

Поред стандардног знака „инструктора падобранства“, додељивао се и „златни знак инструктора падобранства“. Изгледао је као и сребрни. Направљен је од осамнаестократног злата, тежине 22 грама, а био је димензија 39x53 mm. Носио се од 1957. до 1992. године.

Златни знак инструктора падобранства додељиван је најистакнутијим инструкторима падобранства, који су провели дуже време у падобранским јединицама и извели већи број скокова.

Заставник Драган Ђурчић Ђуре, инструктор падобранства прве класе

Најбољи, а вечито други

Падобранство је вештина која захтева од човека велико напрезање, умеће и способност. Самокритичност је добра особина, а сујета води ка повредама и ванредним догађајима. Да би неко постао врхунски падобранац, он не само да мора пуно да тренира, скаче и учи, већ и да сазри као човек – да буде свестан своје пролазности, свог незнања и слабости.

Имати кратак, препознатљив надимак, јесте знак особености и квалитета по којима те колектив на основу нечега ставља на пиједестал. То није само пука изведеница из презимена, него, обично нешто много више. Заставник Драган Ђурчић, популарни Ђуре, широј јавности познат је као врхунски спортиста у оквиру падобранске екипе Војске Србије „Небеске видре“. Многобројни војни падобранци препознају га и као свог наставника и инструктора, као особу која им је пружала знање, уливала сигурност и самопоуздање током њиховог падобранског стасавања. Они стари знају да није само врсан падобранац и спортиста, већ и одличан војник, који је са прослављеном 63. падобранском бригадом прошао све тешкоће и ратове на нашим просторима

крајем двадесетог века. Након бомбардовања НАТО-а на своје груди прикачио је и престижан орден за храброст, одличје које се додељује јунацима.

Широј јавности, незаинтересованој за падобрански спорт, постао је познат новембра 2002, након свог невероватног пада са 1.000 метара, са потпуно угашеном куполом падобрана. Несрећни догађај оставио га је без могућности да правилно отвори резервни падобран. Пао је на кров старе зграде на аеродрому Ниш, поломио цреп и неколико гредица, и, што је невероватно, прошао без иједне огреботине. Догодило се *Чуго*, са великим Ч. И већ другог дана је укњижио нови падобрански скок, као да се ништа није догодило.

Својом једноставношћу, смиреношћу и самопоуздањем које улива околи-

ни, унапред је свима стављао до знања да је реч о човеку који зна шта хоће и који то уме да оствари. Ћуретово име се већ годинама у падобранској јединици изговара са поштовањем. Не само због врхунских спортских резултата, нити због великог броја падобранских скокова, а најмање због пада када је, како каже, преживео захваљујући „коефицијенту среће“ или „божје помоћи“. Ћуре је поштовање заслужио много раније, на бројним борбеним задацима које је извршавао са својим друговима. Када је најтеже, био је тамо где му је место, у првим линијама одбране отаџбине.

– Само сам радио оно што је моја дужност, као, уосталом, и сваки други војник и старешина. Када је требало – скакао сам, а када је требало да се у руке узме пушка, једноставно, бранио сам своју отаџбину. Искрено, највише бих волео да никада нисмо морали да употребимо наше оружје, да се сви ти ратови нису догодили, већ да смо само уживали у плаветнилу неба и падобранским скоковима – говори Ћуре о свом виђењу ратних дешавања.

Присећа се са сетом давне 1979. када је извео свој први падобрански скок. Почетно интересовање за једриличар-

ство убрзо је заменио падобраном. Највише, како каже, због друштва, а делом и ради тога што је тада имао обавезу да служи војни рок у 63. падобранској бригади, што му је и био циљ. То је било време када је војска финансирала ваздухопловне спортове у земљи, посебно падобранство.

– Данас је све другачије и све мора да се плати. Падобранство је постало скуп спорт и ретки могу да приуште задовољство да се тиме баве. Ту онда престаје ентузијазам који је основни покретач ка успеху. У то време могао си бесплатно да скачеш у аероклубу. Војска је давала падобране и гориво, често и авионе. Данас ако немаш пара, не можеш ни да скачеш – присећа се Ћуре лепих дана када је нишки аероклуб био водећи на простору некадашње Југославије.

Од тада је укњижио више од 3.500 падобранских скокова, сакупио прегршт медаља и пехара и обучио бројне генерације падобранаца и инструктора падобранства. До краја осамдесетих успео је четири пута да се пласира на савезно првенство.

– У том периоду најбољи резултат било ми је дванаесто место на савезном државном такмичењу. Испред мене било је осам Словенаца, супериорних у опре-

ми и тренинзима, и још тројица из Војводине. Постојала је очигледна разлика у опреми и тренинзима, јер су то били богатији крајеви и у њиховим срединама више се улагало у ваздухопловне спортове. Тада се знало ко је мајстор у падобранству – онај који са падобраном скромних перформанси постигне резултате изнад техничких могућности које пружа падобран – каже Ћуре.

Главни покретач за бављење падобранством јесте љубав. Ћуре о тој својој љубави није морао да прича, он ју је доказивао на сваком кораку, у сваком падобранском скоку.

С почетком деведесетих обукао је униформу, најпре као припадник резервног састава, а касније је започео и професионалну војничку каријеру. Тада је повећао интензитет и квалитет скакања и наступао је у свим падобранским дисциплинама – скок на циљ, релатив, фигуративни скокови, пара-ски...

– Са екипом „Небеске видре“ освојио сам бројне медаље. У појединачној конкуренцији имам највише других места. Некако ми фактор спортске среће није био наклоњен да се чешће окитим златним одличјем. Тај мој усуд био је препознатљив на многим такмичењима, па сам се навикао да будем „вечити други“. За победу је потребно да имаш и спортску срећу, а то ја, очигледно, нисам имао – кроз смех се присећа такмичарских дана.

Данас је Ћуре инструктор у чети за обуку 63. падобранског батаљона у Нишу. Током прошле године одшколовао је једну генерацију млађих инструктора и једну инструктора падобранства. Уједно је и тренер подматка падобранске екипе. Огромно знање и искуство које поседује о падобранству несеквично дели са млађим колегама.

– Падобранство је вештина која захтева од човека велико напрезање, умеће и способности. Самокритичност је добра особина, а сујета води ка повредама и ванредним догађајима. Да би неко постао врхунски падобранац, он не само да мора пуно да тренира, скаче и учи, већ и да сазри као човек – да буде свестан своје пролазности, свог незнања и слабости – истиче Ћуре на крају нашег разговора. ■

Владица КРСТИЋ

Борбени скокови британских специјалаца

На багдадском небу

Када су команданти савезничких снага у Ираку схватили да је за операције заробљавања важних устаничких вођа и елиминацију радионица за производњу експлозивних направа у делу Багдада – Садр Ситију непрактично и неделотворно убацивање специјалних састава копном или хеликоптером, прибегли су провереном методу – падобранском десанту

Последњи борбени скок у 20. веку британски падобранци имали су у време Суецке кризе 1956. године. Тада је више од 700 падобранаца десантирано на египатске аеродроме, које су успешно држали извесно време и тиме омогућили допремање остатка интервенционистичких снага и њихово снабдевање.

Та здружена операција Уједињеног Краљевства, Француске и Израела била је последица одлуке египатских власти да национализују Суецки канал. Од тада, па све до прве деценије 21. века британска војска, званично, није извела ниједан борбени скок.

Када су команданти савезничких снага у Ираку схватили да је за операције заробљавања важних устаничких вођа и елиминацију радионица за производњу експлозивних направа у делу Багдада – Садр Ситију непрактично и неделотворно убацивање специјалних састава копном или хеликоптером, прибегли су провереном методу – падобранском десанту.

Припадници тимова SAS-а десантирани су из транспортних авиона C-130 *херкулес*, с висина од пет до осам хиљада метара. За ту висину скока, падобранци су опремљени кисеоничком опремом, а на грудној вези имали су монтиран навигациони систем, радио-уређај и висинумер.

Користили су падобране ВТ-80 и технику скока ВИВО – високо искакање, високо отварање. Авион су напуштали на даљини и до тридесет километара од зоне приземљења, одмах отварајући падобран и по прикупљању групе у ваздуху настављали да лете и по тридесетак минута док се не би тихо приземљили на површину димензија фудбалског терена.

Десантна просторија била је на десној страни реке Тигрис, у близини устаничких упоришта, одакле су по приземљењу падобранци настављали ка циљу пешке. Тимови од по дванаест људи имали су задатак да најпре успоставе скривени осматрачки положај и да електронским уређајима за визуелно или аудио препознавање особа надгледају и изви-

ђају устанике. Изводили су и самосталне нападе, а ређе припрему за хеликоптерско убацивање осталих састава SAS-а.

На задатке су, углавном, ишли наоружани аутоматском пушком хеклер и кох 417 с пригушивачем. Имали су задатак да похапсе важне устанике. Фактор изненађења био је сваки пут потпун, јер су специјалци долазили с неба, неприметно и тихо се приземљујући. За извлачење су користили пума хеликоптере.

Такав вид употребе падобранског десанта показао се као успешан. Потом су британски војни планери одлучили да усаврше технике употребљене у Ираку и употребе их у Авганистану.

Једна од новина јесте и употреба посебно обучених војних паса. Сваком од четири ескадрона 22. пука SAS-а додељена су по два пса расе немачки овчар. Пси скачу у тандему са својим керовођама, причвршћени на њихове груди. Пошто је техника скока ВИВО, пси носе посебне кисеоничке маске. По приземљењу с малим камерама причвршћеним на глави они крећу на задатак откривања устани-

Десантирање паса

Десантирање војних паса није новина. Пси су спуштани падобраном и у Другом светском рату. Имали су задатак да преносе поруке и проналазе рањенике. Данас је другачија висина с које пси искачу, а такође и употреба кисеоничке опреме која је посебно прилагођена војним псима. Војни пси не искачу сами већ су причвршћени за пратиоца.

ка, њихових могућих заседа и експлозивних направа. На тај начин, припадници специјалних тимова у сваком тренутку имају снимак на екранима својих лаптопова у реалном времену.

Опасности којима су пси изложени су бројне, али се рачуна да је боље да ту улогу на себе преузму пси него људи. Могу се кретати у узаном простору којим војник не може проћи, теже их је опазити и изазивају мању сумњу устаника.

Обуку британских паса помогли су припадници Првог оперативног одреда специјалних снага Америчке копнене војске – *Делџе*. Њихови инструктори спровели су специјалну обуку паса и керовођа у бази SAS-а у Херефорду. Основни мотив за њихову употребу јесте да се смање људски губици у саставима ангажованим у Ираку и Авганистану. ■

Бојан НАЂ

Забележено у *Killer Elite*

Јединица за непризнате акције

Књига британског новинара Мајкла Смита, специјализованог за писање о обавештајним темама, први је преглед двадесетпетогодишње историје до недавно потпуно тајне америчке јединице за специјалне операције познате као – „The Activity”

Јединица чије је пуно име Intelligence Support Activity (ISA), односно Активност за обавештајну подршку, настала је 1981. као једна од последица неуспешне операције „Орлова канца“, то јест покушаја тек формираних *Делџа снага* да се избаве таоци из америчке амбасаде у Техерану априла 1980. године. Хеловејева комисија, која је анализирала операцију, препоручила је да директор Одбрамбене обавештајне агенције (DIA) „формира малу, уско селектовану међуагенцијску борбену групу за директну подршку“ која би била „интегрисани обавештајни механизам за подршку који се може покренути у кратком року“.

У позадини те препоруке била је проблематична ситуација у којој су се америчке снаге нашле припремајући операцију – CIA, упркос вишедеценијском присуству у Ирану, није имала довољно

извора на терену и обавештајна припрема операције морала је бити импровизиована. У то време на челу CIA адмирал Стенсфилд Тарнер заменио је Џорџа Буша старијег и Агенцију усмерио од рада с људима на технолошко прикупљање обавештајних података. Новембра 1979, отпуштено је више од осам стотина припадника, што је упропастило Агенцију у области специјалних операција, и то баш у време када је требало припремити операцију у Ирану, чији је неуспех – на крају крајева – Џимија Картера коштао председничке фотеље.

Формирање

Војска је одлучила да се ослони на сопствене ресурсе и формира ISA, чији је задатак да тајно дејствује у читавом свету и изводи операције које могу да се у јавности порекну, а све ради припреме терена за акцију снага за специјалне операције, најпре *Делџа снага* и морнаричког б. тима SEAL-а.

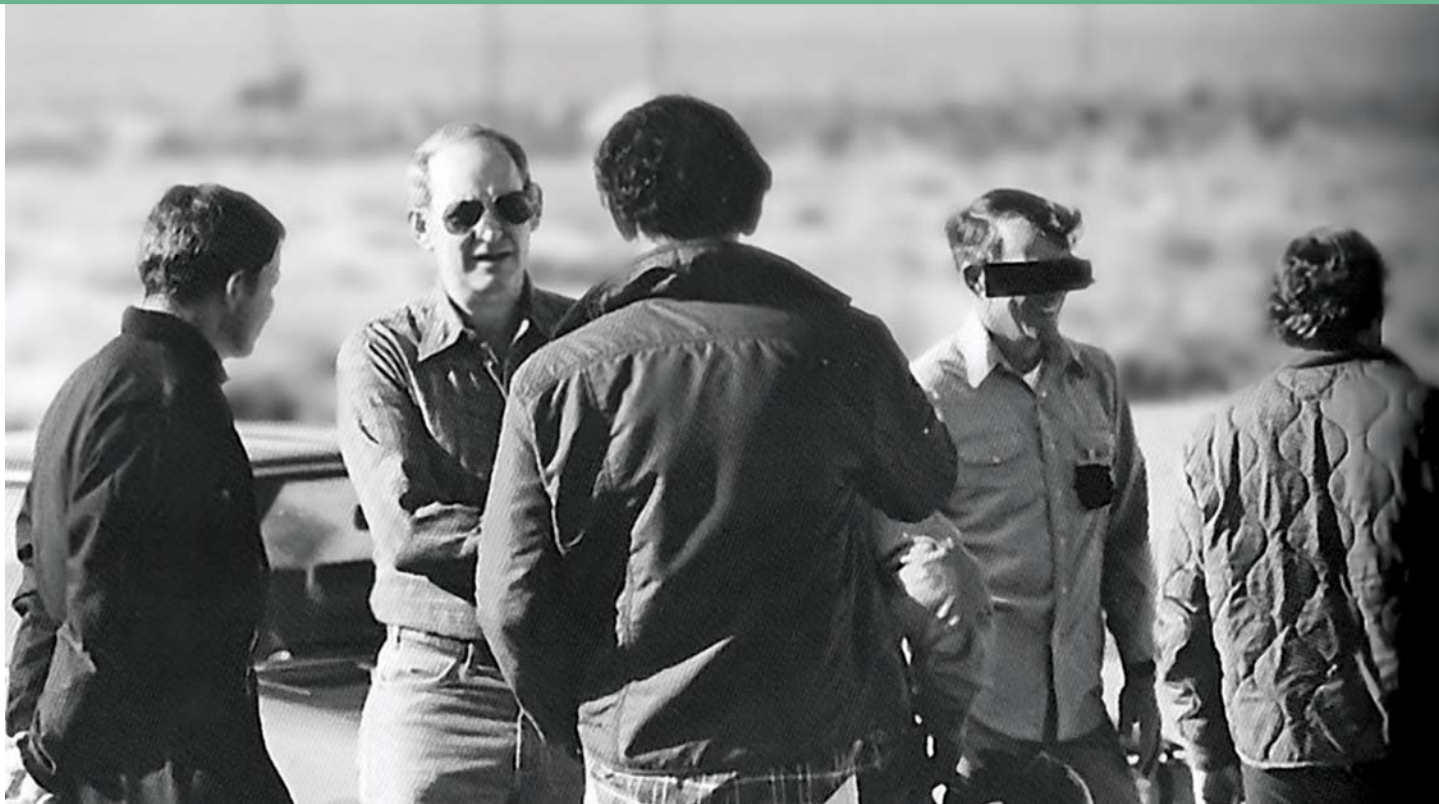
Како пише Ерик Денес у приказу Смитове књиге за *The Journal for Intelligence History*, „јединица је много пута ‘распуштана’ за јавност само зато да би одмах потом васкрсла. Циљ тога био је да се завара парламентарна Комисија за одбрамбене послове, као и стране земље које се занимају за устројство америчке обавештајне службе и специјалних снага“.

Задатак да формира јединицу добио је пуковник Џери Кинг, вијетнамски ветеран зелених беретки, начелник штаба борбене групе која је требало да избави америчке таоце из Техерана. Он је имао несрећу да из Египта беспомоћно телевизијски прати катастрофу на „Пустињи један“, првој станици у Ирану где су се две америчке летелице судариле, након што је командант *Делџа снага* пуковник Беквит већ отказао операцију због квара на хеликоптерима.

Први назив групе био је Група за теренске операције (Field Operations Group), чији је акроним FOG – „Магла“, јер је задатак јединице био прилично магловит – „да прикупљамо обавештајне податке у Ирану, да уништимо везе иранске војне команде, да тајно уништимо или онеспособимо неколико радарских станица, да озвучимо неколико телефонских линија, да будемо спремни да се спустимо крилом на кључне зграде, да означимо десантне и просторије за снабдевање из ваздуха, да будемо спремни да изводимо диверзије, да прикупљамо и извлачимо персонал који је остао скривен“.

Крајем јануара 1981. начелник Генералштаба Копнене војске САД Ед Мејер, који је стајао и иза формирања *Делџа снага* и Команде за специјалне операције, ауторизовао је формирање ISA, која је најпре одговарала директно Мајеровом помоћнику за обавештајне послове.

Разговори прег скок

Развој

Свака од група специјалних снага у САД, као и ренџери, формирали су последњих година по још један батаљон. Овакво увећање и њихово појачано ангажовање у свету онемогућили су ISA да им свуда пружи одговарајућу подршку.

Јединица се стога усмерила на подршку *Делџа снагама* и DEVGRU, бившем 6. тиму SEAL-а, док је DIA развила Одељење за стратешку подршку и додатно ојачала капацитете за рад са живим изворима, покушавајући на тај начин да испуни захтеве ради којих је ISA и формирана. Представљајући нов концепт специјалних снага, књига Мајкла Смита даје прилично значајне информације.

Задаци

Знак јединице има поједина шкотска обележја, заједничка за изворне припаднике јединице, са орлом који у канџама држи мач на које су исписане речи из *Књиге пророка Исаије (6:8)* – „пошаљи мене“, којима се пророк одазива на Го-

сподњи позив, што истиче добровољну и авангардну природу јединице. На опасачу насликаном око знака налази се латински цитат „Veritas omnia vincula vincit“ – „Истина побеђује све окове“.

Од самог настанка, падобранска димензија јединице била је значајна. Према речима потпуковника Била Кована, јединица је врло рано примењивала ВИБО технику. „У раним данима, Корпус морнаричке пешадије није слао много људи на падобранску обуку и ја нисам имао шансу, тако да сам отишао на њу с четрдесет“, рекао је Мајклу Смићу.

Занимљиво је да је ISA увела помену технику у америчке оружане снаге и у остале специјалне јединице. Касније, „Делџе су организовале конференцију и демонстрацију ВИБО технике у Тексасу и ми смо учествовали заједно с 1. батаљоном ренџера и 6. тимом SEAL-а. Неко, не сећам се ко, предложио је такмичарски скок. Знали смо да су се баш увежбавали, али смо пристали. На крају, баш смо их обрукали. Више нас нису звали да се такмичимо“.

Наизглед нејасна намена јединице и екстравагантност у опремању – у једном тренутку имали су балон и ролс-ројс, те лажне компаније под чијим покрићем су оперисали у иностранству – с времена на

време привлачила је негативну пажњу званичника из Министарства одбране који су захтевали да се „CIA коју смо сами креирали“ распусти.

Операције

Мајкл Смит набраја операције које је јединица извела – од ослобађања генерала Џејмса Дозиера, кога су 1981. kidнаповали припадници италијанских Црвених бригада, до операција у Бејруту и Латинској Америци и хватања Садама Хусеина у децембру 2003. године.

Посебно поглавље књиге односи се на делатност ISA на Балкану и на покушаје да се ухвате Ратко Младић и Радван Караџић. На крају, уместо њих, ISA је заједно с британским SAS-ом учествовала у ликвидацији Симе Дрљаче, у хапшењу Влатка Купрешкића и многобројних лица које је тражио Хашки трибунал, укључујући и отмицу Стевана Тодоровића из Србије, што је, такође, изведено са SAS-ом. Иако је SAS најчешће помињан у таквим акцијама, генерал Џејмс Џонс истиче да учешће америчких специјалних снага остаје „једна од великих непризнатих успешних прича наше мисије на Балкану“.

Пуковник Џери Кинг

Све акције детаљно су препричане у књизи. Иако аутор тврди да извора о тој јединици нема, у стручним публикацијама ISA постоји већ од деведесетих. Аутору се мора одати признање да је имао приступ великом броју бивших припадника јединице, укључујући и генерала Вилијема Гарисона, који је командовао неуспешним хватањем сомалијског лидера Аидида, описаном у књизи и филму *Пад црног јасџреба*. Оштрији критичари кажу да се већина детаља у књизи већ могла пронаћи у другим изворима.

Структура

Јединица ISA имала је мање-више исту структуру – командну групу, јединицу за обуку, одељење које се бави скупљањем обавештајних података техничким средствима, одељење које се бави агентима, извиђањем, те јединицу за ди-

MICHAEL SMITH KILLER ELITE

THE INSIDE STORY OF AMERICA'S MOST SECRET
SPECIAL OPERATIONS TEAM

ректну акцију која се обучава са *Делџа снагама*. Посебан проблем представљао је пренос обавештајних података, тактичких или стратешких, до којих долази јединица која делује на терену, њихова симултана обрада и упућивање повратне информације у јединицу или њена употреба у другим, текућим или припреманим операцијама.

Иновативност ISA довела је први пут до ситуације да се у Великој Британији формира специјална јединица према америчком узору, иако је кроз историју углавном, било обрнуто. Наиме, 6. априла 2005, у оквиру Специјалних снага Велике Британије формиран је

Пук за специјално извиђање (Special Reconnaissance Regiment – SRR), који је укључио већи део до тада постојеће 14. контраобавештајне и обавештајне чете. О њему је у Парламенту речено да ће „давати унапређену подршку експедиционим операцијама у иностранству и чи-

нити део доприноса Министарства одбране владиној целовитој стратегији борбе против међународног тероризма“.

Да је ISA трасирала нов пут развоја специјалних јединица, потврђују и слични састави који су формиран у Италији и Израелу. У Италији је 185. артиљеријски пук из састава падобранске бригаде „Фолгоре“ пре неколико година добио нову улогу – постао је јединица за специјалне операције RAO – Reggimento Acquisizione Obiettivi. Њен задатак је да проналази циљеве и обележава их – 1. батерија – у пустињским, 2. батерија у планинским и арктичким условима, 3. батерија у амфибијским операцијама, те да прикупља обавештајне податке техничким средствима – задатак 4. батерије.

У Израелским одбрамбеним снагама такво место заузимају две јединице које су под командом обавештајне службе – TZASAM, задужена за дубинско извиђање, и YACHMAM, која има задатак да налази и обележава мете. Пажњу јавности привукле су први пут приликом операције „Ливено олово“ у Гази, пре неколико година. ■

Јован ЂУЛИБРК

Извор: Michael Smith, Killer Elite. The Inside Story of America's Most Secret Special Operations Team, Weidenfeld & Nicolson, London, 2006, 336 сџр.

Падобрански тим Сингапура

Црвени лавови

Чланови тима војног спортско-демонстративног падобранског тима бирају се из јединице командоса Копнене војске или из састава подводних диверзаната Морнарице, две најбоље и најцењеније јединице сингапурских оружаних снага. Њихови припадници једини имају обуку у скоковима на слободно и „крилом“.

Сингапурски војни падобранац да би приступио *Црвеним лавовима* мора да има најмање 180 падобранских скокова. Тренаж, углавном, изводе викендом, јер су сви активни војници и старешине, који током радне недеље обављају задатке у матичним јединицама.

Црвени лавови се састоје из две целине – прва, која слови за значајнију, задужена је за подршку и административне задатке. Бројнија је, а њени припадници планирају и координирају, те реализују тренажне програме. Чине је ин-

структори из Падобранског тренажног винга. Поред њих, ту су и пакери и ригери. Мању целину чине падобранци скакачи демонстратори и такмичари. Језгро сингапурских *Лавова*, у сваком тренутку, има између седам и девет падобранаца.

Током године *Црвени лавови* учествују на многобројним такмичењима у Азији и у осталим крајевима света. Најчешће се такмиче у скоковима на циљ и формацијским скоковима у категорији четворки. До сада су у обе дисциплине остварили запажене резултате.

Најважнији демонстративни скок који *Црвени лавови* изведу током године јесте на прослави Дана независности Републике Сингапур. Атрактиван наступ и падобрански програм учинио их је познатим ван граница своје земље.

Сингапур је независност стекао од Малезије 1966. године. Од тада се сваког 9. августа одржи велико славље чији је најважнији део – парада. Падобранци учествују редовно на тој свечаности демонскоковима још од 1970. године. У почетку су то били припадници јединице командоса Копнене војске, а њихови наступи нису били сваке године већ спорадично. Од 1989. тим постоји као самосталан у односу на остале саставе оружаних снага, а од 1996. носи назив *Црвени лавови*.

Атрактиван програм

Програм *Лавова* на дан параде започиње висинским скоком и дугим слободним падом. Скаче осам припадника тима у формацији у којој начине неколико измена фигура. Формација се, затим, на одређеној висини разилази и *Лавови* отварају падобране. Потом поједини падобранци активирају димне канистере и настављају летење куполом док иза њих остају разнобојни трагови. Неко од њих је задужен и за скок с државном заставом. По приземљењу се постројавају, војнички поздраве окупљену публику, а затим друже с гледаоцима.

Лавови су, пре свега, професионални војници, који у слободно време напорно и концентрисано тренирају и који захваљујући посвећености и ентузијазму постижу значајне резултате и успешно представљају оружане снаге своје земље у иностранству, било да је реч о падобранским такмичењима или о атрактивним демонстративним скоковима. ■

Бојан НАЂ

Јужнокорејске Фоке

Против сомалијских пирата

Јужнокорејски морнарички командоси успешно су 21. јануара извели препад на брод танкер за превоз хемикалија *Самхо Џулри*, који су шест дана раније отели сомалијски пирати у водама Аденског залива. Брод је власништво норвешке компаније и изнајмљен је јужнокорејској фирми, а иначе плови под малтешком заставом. Трећину посаде чине држављани Јужне Кореје.

У акцији јужнокорејских морнаричких командоса ослобођен је 21 члан посаде. Осам пирата је убијено, а пет заробљено. Препад се догодио на око 1.300 километара од обале Сомалије и то је прва акција коју су извели Корејанци откако су се њихови ратни бродови 2009. године придружили мултинационалним снагама које патролирају у водама Аденског залива, познатим по честим нападима пирата и отмицама бродова.

Командоси, стационарани на разарачу *Чои Јунг*, упали су на танкер с брзог гуменог чамца, уз помоћ лествица, мало пре зоре, подржани разарачем и борбеним хеликоптером *Westland Lynx*, који је

пружао ватрену подршку. После жестоке петочасовне борбе, без сопствених губитака, са само једним рањеним цивилом, успешно су извршили постављени задатак. Борба је трајала неколико сати јер су се пирати разишли по целом танкеру, па су командоси морали да чисте просторију по просторију брода.

Напад пре зоре

Брод је после ослобађања упућен у оманску луку Салах, где је посади указа на лекарску помоћ и где су изведене најнеопходније поправке. Пет заробљених пирата одмах је пребачено у Јужну Кореју, где их очекује суђење.

Акција је изведена неколико дана пошто је разарач Ратне морнарице Јужне Кореје *Чои Јунг* разменио ватру с пиратима, док је гонио отети брод. Тада је део пирата покушао да напусти већ заузет брод и нападне и отме брод који је пловио под монголском заставом, али су их Јужнокорејанци спречили у томе.

Пун назив јединице која је извела акцију је Морнаричка бригада за специјално ратовање. Формирана је и устројена по угледу на америчке морнаричке *Фоке*. Сматра се да је то тренутно једна од најбољих, најспособнијих и најiskusнијих јединица у југоисточној Азији. С америчким *Фокама* одржавају блиску сарадњу на заједничким вежбама, неколи-

Наоружање

Јединица користи оружје и домаћег и страног порекла – корејанске карабине Daewoo K1, бацач граната K201, пушкомитраљез K3, пиштоље K5, пригушени поткалибарни K7, од страног оружја Heckler and Koch M5A5, MP5SD6, аутоматску пушку HK416, пиштоље Beretta92FS, Glock17, Sig Sauer P226, те сачмарице Remington 870 и 700 и снајперске пушке Barrett у калибру .308 Winchester и .50 BMG.

Специјални састав има два батаљона и јединицу за руковање експлозивним средствима. Први батаљон специјализован је за извиђање, хидрографско извиђање, јуришна дејства, подводне диверзије и инфилтрацију у непријатељску позадину – нарочито у Северну Кореју.

Паклена недеља

Други батаљон намењен је за пресретање и контролу пловила, противтерористичка дејства, противпиратска дејства и за решавање ситуација приликом отмице таласа. Јединица за руковање експлозивом обучава се за рад с импровизованим експлозивним направама, као и поморским минама постављеним у плитким водама.

До 1980. године јужнокорејске *Фоке* биле су ангажоване на извиђању у дубини севернокорејске територије. Деведесетих година штитиле су обалу од покушаја инфилтрације Севернокорејанаца помоћу мини подморница. Од 1996. јединица је учествовала у гоњењу и хватању убачених севернокорејских диверзаната и агената.

Фоке Јужне Кореје учествовале су 1998. године приликом заробљавања севернокорејске мини подморнице, која се уплела у рибарске мреже. Од 2009. до данас поједини састави јединице ангажовани су на ратним бродовима који патролирају у Аденском заливу, у потрази за сомалијским пиратима. ■

Бојан НАЂ

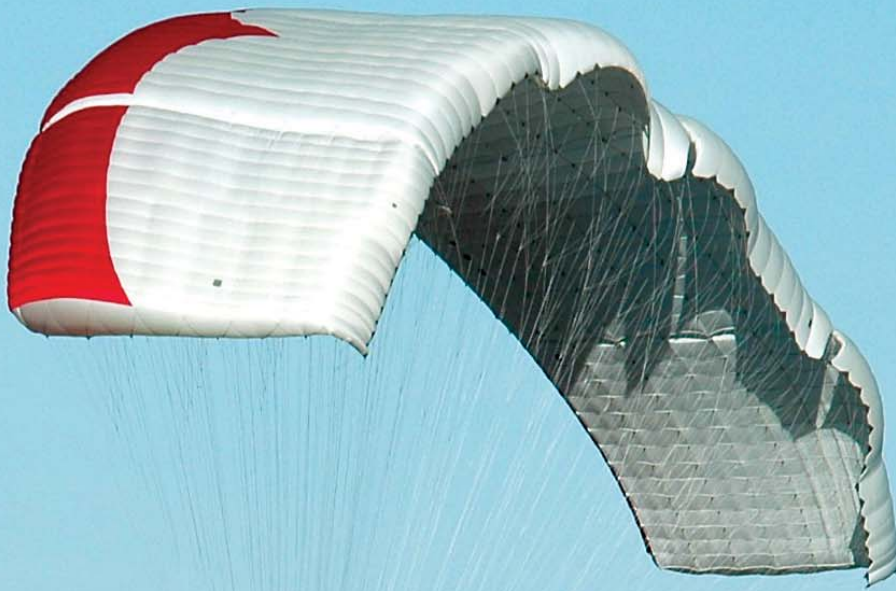
ко пута годишње. Редовно користе америчка пловила и ваздухоплове стационаране у својој земљи и шаљу своје људство на обуку и школовање у САД.

Јединица регрутује чланове искључиво међу припадницима Ратне морна-

рице. Селективна обука је сложена и напорна, заснована на селективној обуци америчких *Фока*, с посебним нагласком на пакленој недељи. Уобичајени проценат кандидата који заврше обуку износи од 30 до 40 одсто, али се некада деси да тај број буде и нижи од 10 процената.

Управљиви – GPS транспортни падобрани

Помоћ у окружењу

Транспортним GPS навођеним падобранима терет се може доставити на одговарајуће место, при чему авион не мора да прелети изнад десантне просторије. С одређене висине избаци се већа количина терета, а са земље се управља кретањем падобрана за који је прикачен. Таквим системом могуће је да терет скоро неопажено током ноћи пристигне јединици која је у окружењу.

Већина данашњих војних акција заснива се на брзом деловању – најчешће убацивању специјалних јединица иза непријатељских линија или у дубину његове територије. Често се такве јединице спусте падобранима изнад циљане десантне просторије. У случајевима када се жели у непријатељев простор ући непримећен, прелеће се падобранима „крило“, односно управљивим падобранима. Они су ограничени када је реч о носивости, тако да војник није у могућности да понесе већи део опреме, потребне за дужи боравак.

Отуда се развила идеја о управљивим теретним падобранима – транспортним GPS навођеним падобранима – којима би се терет могао доставити на одговарајуће место прелетом, при чему авион не мора да прелети изнад десантне просторије.

У пракси то значи да се с одређене висине избаци већа количина терета, а да се са земље управља кретањем падобрана за који је прикачен. Терет, односно падобран, спуштао би се тачно тамо где се налази јединица која је неприметно убачена. Таквим системом могуће је скоро неопажено да терет током ноћи пристигне јединици која је у окружењу.

Мајкрофлај

Један од таквих падобрана јесте „мајкрофлај“ – једноставан је за употребу, флексибилан и јефтин. Може да лети самостално до тачке убацивања, без спољног навођења. Уколико је потребно да се наводи ручно, уз њега иде даљински управљач који може да контролише више система истовремено. Могуће га је користити и као пратњу ВИВО/ВИНО тимова током убацивања или за снабдевање тимова на терену.

„Мегафлај“

Паковање овог падобрана не траје дуже од паковања обичног падобрана. Од тренутка када се запакује, потребни подаци да би се „мајкрофлај“ користио јесу локација и висина тачке убацивања. Ако се жели, азимут слетања може се унети тако да се слеће у ветар или низ неку путању. Флексибилност се огледа у томе што се систем може користити с било којом управљивом куполом – „крило“, укључујући Интродер, МС-5, НГ-380 и остале куполе, у зависности од задатка.

Повољност „мајкрофлаја“ је његова ниска цена. Он омогућава да се користи техника прецизног ваздушног транспорта, односно достављања без скувих тестирања и трошкова развоја. Обука за тај падобрански систем је приступачна и брза. Хоризонтална и вертикална брзина „мајкрофлаја“ једнаки су као и код падобранца, што омогућава да се систем користи као навигатор, односно да води групу падобранца до одређене тачке слетања.

Када операција захтева додатну опрему коју падобранец не може понети

на класичан начин, онда се може користити тандем систем. Такав систем захтева специјализовану опрему, додатну обуку и повишен ниво одржавања тренаже. Падобранец у тандем систему јесте у неповољнијем положају током операције убацивања зато што разлика у куполи и оптерећењу крила условљава брже пропадање и већу хоризонталну брзину у односу на остале падобранце у групи. То значи да ће падобранец бити сам када се буде приземљивао.

Такође, у случају отказа падобранец може да откачи теретни пакет који ће пасти с округлом неуправљивом куполом. Када се то догоди, група за инфилтрацију мора да се ослободи своје опреме, или да долети на непланирану локацију да би тражила теретни пакет. Обе ситуације мењају план мисије. За разлику од тандем система, „мајкрофлај“ не захтева специјалну опрему ни додатну обуку и омогућава јединици да остане нетакнута и да има контролу над опремом током убацивања.

Фајерфлај

„Фајерфлај“, као и претходни систем, после избацивања с висина до 8.000 метара изнад нивоа мора, лети самостално до задатог циља. Способан је да носи товар тежине од 1.000 килограма, да прелети до 25 километара и слети најдаље 150 метара од задате тачке, то јест тачке убацивања. Велика висина избацивања и могућност прелета повећавају сигурност посаде у авиону, као и сигурност јединице која прихвата терет. Тај систем већ је продат Копненој војсци САД и користи се за допремање залиха на удаљеним локацијама.

Алгоритам лета – софтвер за навођење, навигацију и контролу система – анализира окружење у реалном времену. Подешавање алгоритма лета врши се неколико пута сваке секунде. Способност подешавања плана лета у континуитету доводи до тога да систем има велику прецизност и високу поузданост приликом доставе терета на задату локацију. Приликом програмирања довољно је да се унесе локација тачке убацивања и тежина терета. Није потребно да се убацију подаци о ветру. Систем према условима самостално и константно коригује правац лета све до слетања.

ПАД БРАНАЦ

„Микрофлај“

Контролна јединица система „драгонфлај“

Систем је компатибилан с GPADS планером акција и усклађен је са свим издањима софтвера за тај планер. Такође је подешен за 802.11 бежични интерфејс, који омогућава кориснику да програмира систем помоћу GPADS MP планера акција или коришћењем јединице даљинске контроле, те омогућава даљинско праћење стања система. Поменуто обезбеђује максималну техничку подршку јединицама распоређеним на изолованим оперативним зонама.

За програмирање и управљање системом користи се контролна јединица којом се прати стање система током лета и којом се лоцира, а ако је потребно може се прећи и на ручно навођење.

Драгонфлај

„Драгонфлај“ је потпуно аутономни GPS навођени систем испоруке терета. Може да понесе товар од 2.250 до 4.500 килограма. Купола је потпуно елиптична, с финесом 3,75:1, што му омогућава дуг прелет. Може се користити с пуном носивошћу за висине до 8.000 метара изнад нивоа мора.

Модуларни дизајн за паковање система јединствен је по томе што се купо-

ла пакује на оквир који се може одвојити од јединице за вођење. То омогућава да се управљачка јединица пуни, одржава и складишти одвојено, док се купола пакује. Такав модуларни приступ омогућава да се време потребно за поновно коришћење падобрана своди на мање од четири сата.

Падобрански систем „драгонфлај“ може се паковати за извлачеће избацивање или обично избацивање. Користи конвенционалну торбу Г-11, с једном стандардном гуртном. Веома је лак за руковање – једини податак који треба унети јесте место слетања. „Драгонфлај“ користи најсавременије системе који у току секунде врше прорачун позиције и корекцију лета током читавог пута до приземљења.

Мегафлај

Међу поменутим падобранским системима највећи је „мегафлај“, јер може да понесе највише терета. Његова носивост износи од 9.000 до 13.500 килограма. Други је на свету по количини терета који може да понесе јесте „гигафлај“. Може понети око 18.000 килограма.

Финеса система је 3.75:1 при максималним прелетним могућностима. Њиме се могу избацити товари с висине до 8.000 метара.

Модуларна купола „мегафлаја“ састоји се од пет одвојених сегмената ради лакшег размонтирања. Поступак за размонтирање обухвата одвајање делова куполе, марамице и рамова за паковање. Сваки од тих делова има тежину мању од падобрана Г-11 – 110 килограма. Без обзира на величину, време потребно за сакупљање падобрана, укључујући све поменуте радње, мање је од 30 минута. Три пакера могу да га спакују за осам сати, а пакује се на начин сличан свим куполама фирме Airborne Systems.

„Мегафлај“ се из авиона извлачи стандардном опремом и отвара као конвенционални падобран „крило“ без пиротехничких секача или тајмера. Нема потрошног материјала приликом отварања.

Систем обрађује податке у реалном времену и врши корекције лета. Од података је потребно унети само место слетања и тежину терета, а све остало систем сам одради. Програмирање се изводи једноставно, као и код претходно поменутих падобранских система. ■

Бранко ПАУНОВИЋ

Куполе над пустињом и морем

У Уједињеним Арапским Емиратима, у Дубаију, од 5. до 17. јануара одржано је прво светско падобранско такмичење 2011. године – Светски падобрански шампионат и Заливски куп. Падобранци из 37 земаља такмичили су се у дисциплинама скокови на циљ, кенопи пајлотинг – управљање куполама високих перформанси, формацијски скокови – четворке и фристајл – слободни стил.

На престижно такмичење у Дубаи земље учеснице послале су по неколико екипа, а поједине и своје војне представнике. Боје Србије бранили су падобранци Александар Цветковић и Игор Жмирић, припадник ПТЈ, који су скакали у дисциплини скокови на циљ.

Заливски куп окупио је падобранце из пет земаља Персијског залива. У појединачној дисциплини мушкараца – скокови на циљ, прва три места припала су падобранцима из Уједињених Арапских Емирата, док су у екипној конкуренцији прва два места припала тимовима из Емирата, а трећу позицију заузела је екипа Бахреина.

Падобранци и из земаља Персијског залива и из целог света такмичили

Српски падобранци на такмичењу

су се на Светском падобранском шампионату. У појединачној дисциплини скокови на циљ за мушкараце прво место заузео је Хинек Табор из Чешке, друго његов земљак Јиндрич Ведмоч, док је трећи био Сенад Салкић из Словеније.

Наш падобранац Аца Цветковић пласирао се на 69. место, заједно са Мирославом Сулдом из Словачке. Игор Жмирић остварио је 75. позицију, коју је поделио с Патриком Лусцијем из Пољске.

Када је реч о дисциплини скокови на циљ, у екипној мешовитој категорији, прво место освојила је Чешка, друго Словенија, а трећа позиција припала је Русији.

Резултати у дисциплини скокови на циљ за жене, појединачна конкуренција, су следећи – прво и друго место припало је такмичаркама из Русије, док се бронзом окитила Белорускиња. У истој дисциплини, у екипној категорији за жене, прве су биле Рускиње, друге Белорускиње, а трећепласиране Пољациње.

Такмичар из Уједињених Арапских Емирата постигао је најбољи резултат у дисциплини фристајл, друго место припало је такмичару из Шпаније, а треће падобранцу из Аустрије.

Током надметања у кенопи пајлотингу, падобранци су се такмичили у три дисциплине – циљ, дистанца и брзина. У укупном пласману прво место припало је учеснику из Канаде, друго Американцу, а треће Бразилцу. Најбољи у дисциплини циљ био је Канађанин, за другу позицију изборио се Американец, а трећепласирани је из Данске. Први и други у дисциплини дистанца били су били Американци, док је треће место припало Аустрији. У дисциплини брзина резултат је следећи – први Бразилац, други Канађанин, а трећи Америчанац.

Тим из Белгије био је најуспешнији у екипној конкуренцији у дисциплини формацијски скокови – четворке. На друго место пласирали су се такмичари из Француске, док је трећу позицију освојио амерички тим – чувени Аризона ерспид. Међу женским такмичаркама у тој дисциплини прво место освојиле су Францускиње, друго Американке, а треће је припало Рускињама.

У оштрој конкуренцији такмичара из целог света, међу земљама које слове за падобранске велесиле, пласман наших такмичара представља успех, поготово ако се сагледају могућности за тренажу наших падобранца у односу на такмичаре из осталих земаља. ■

Бојан НАЂ

ВДВ у ратној 1942. (3)

Пакао Вјазме

Највећа и најдужа ваздушнодесантна операција у историји трајала је шест месеци. Немци су морали да издвоје седам дивизија да би одговорили на њу. Четврти ваздушнодесантни корпус платио је високу цену – од 14.000 људи ангажованих у бици за Вјазму, имао је укупно 10.000 жртава.

У јануару 1942. совјетска 10. и 15. армија чиниле су лево крило совјетског Западног фронта. Раздвајале су немачку 4. армију и 2. панцер армију. Северно и источно од Јукнова отворена је бреша од око двадесет километара. Совјетска Команда планирала је да кроз њу пошаље 33. армију све до Вјазме, где би се повезала са 1. гардијским коњичким корпусом, који би напредовао с југа. Тако би Совјети опколили велики део немачке групе армија – Центар.

Акције

Као помоћ коњичком корпусу приликом напредовања, испланирана је велика ваздушнодесантна операција. Намеравало се да се десантира 250. самостални падобрански пук, с 1. и 2. батаљоном 201. падобранске бригаде, четрдесет километара југоисточно од Вјазме и толико у дубину немачке територије. Формација коју су чинила 652 падобранца имала је задатак да пресече путеве

Вјазма–Јукнов и Луги–Темкино и пругу Вјазма–Бријанск, те нападне с леђа Немце у Јукнову.

Средином јануара 452 падобранца скочила су на аеродром Знаменка, са задатком да га заузму и припреме за употребу својих јединица. Немци су напад одбили и Совјети су се повукли. На подручју Плеснова начинили су алтернативну писту, на коју су, у ноћима од 20. до 22. јануара, слетали авиони ПС-84, којима је допремљен 250. пук. Тако се на терену нашло око 1.700 падобранца, који су за неколико сати кренули у акцију – поново су напали знаменски аеродром, али су поново одбијени. Истовремено, 3. батаљон пука водио је борбу с немачким појачањима на путу Вјазма–Јукнов, где је и заробио колону од 54 камиона. Наредних дана пук је заузео неколико села и поново напао Знаменку, иако опет неуспешно.

Крајем јануара, 1. коњички корпус избио је до Вјазме, где се сусрео с падобранцима. Потом је 250. падобрански пук кренуо на север, да оствари додир с претходницом 33. армије.

Док су трајале борбе, започела је још једна акција. Четврти ваздушнодесантни корпус добио је задатак да у садејству са Западним и Калињинским фронтом опколи и уништи немачку групу армија Центар.

Главнина корпуса требало је да буде спуштена југозападно од Вјазме, с основним задатком да прекине пут Вјазма–Смоленск. Десантна просторија била је у околини места Озоречња, Курдјумово и Комово. После прикупљања, корпус је требало да зађе у шуме западно од Вјазме, заузме и држи села Јамково, Мосолово, Плешково и Азарово, те да прекидом пута спречи Немце да се повуку из Вјазме или да њеном гарнизону пошаљу помоћ.

Изненађење

У току ноћи 27. јануара први састав корпуса – 2. падобрански батаљон 8. падобранске бригаде – полетео је у 38 ПС-84 транспортера, али је због снежне олује бачен двадесет километара јужно од Озоречње. Скоро сва опрема и тешко оружје јединице су изгубљени. По прикупљању, падобранци су кренули ка Озоречњи, у чијој су близини наишли на падобранце 3. батаљона своје бригаде, који је бачен ноћ после њих. Заједно су напали и заузели Озоречњу, потпуно изненадивши Немце. Потом су се батаљони раздвојили и 3. батаљон наставио је на исток, да пресече пругу која је из Вјазме водила на запад.

Совјетски падобранци

И поред недостатка авиона, наставило се с десантирањем елемената 8. падобранске бригаде – 29. јануара десантирано је још 540 падобранаца и замена опреме изгубљене у првој ноћи. Бригада је била развучена у области Озеречња–Андросово–Комово, за неке се јединице није знало где су, али се успешно деловало уз и по путу Вјазма–Смоленск.

Трећи батаљон дејствовао је три недеље. Пресекао је пругу на осам места, а Немци су пут могли да користе само дању, и то уз пратњу оклопњака. Пут је четири дана био блокиран. Као одговор на диверзиона дејства, 4. панцер армија морала је да одвоји значајне снаге да комуникације учини поново проходним.

Мање немачке гарнизоне у местима Асташево, Беломир и Гвозденково 8. фебруара напао је и уништио 1. падобрански батаљон. Затим је 2. батаљон напао Дјагилево и Савино, где су били стационарирани Штаб и приштапски елементи немачке 5. панцер дивизије и постојала велика концентрација возила и материјала. Заробили су око 1.500 Немаца, међу њима и генерала и сав материјал.

Потом је 8. падобранска бригада, уз помоћ партизана, успешно напала Мармоново, где су, када је борба завршена, Немци имали 330 мртвих. Напредовање 8. бригаде заустављено је тек 13. фебруара, када је напала Немце у Семлеву. И поред тешког бомбардовања, Немци су одбили напад. Када су им стигла два батаљона пешадије и осам тенкова, кренули су у противнапад и избацили падобранце из предграђа на север, где су их затим опколили.

Тек у другом покушају падобранци су се пробили и окупали на простору Алферова и Бољшоје Петрова, да се прегрупишу и одморе. Бригада је 17. фебруара појачана 1. и 2. падобранским батаљонима 201. падобранске бригаде.

Противнапад

Штаб Западног фронта био је и даље решен да настави борбе за Вјазму, иако су Немци 18. фебруара напали 1. гардијски коњички корпус и 250. самосталну падобранску бригаду на десном крилу, коју су избацили из Стогова. Да би се Немци зауставили, у напад је ступила 8. падобранска бригада, која је заузела Изборово. На исто место десантиран је

Сабошажа пруге

као појачање и мешовити батаљон 214. падобранске бригаде. Следећег дана 8. бригада заузела је Сакулино. Уследио је жесток немачки противнапад.

Подржани јаком артиљеријском ватром и ваздушним нападима, Немци су опколили 8. бригаду, заједно с 41. коњичком дивизијом. Тек када су им у помоћ стигле још три дивизије, падобранци и коњица успели су да прекину борбени контакт с Немцима и да се извуку. Бригада је у борбама имала велике губитке. Још месец остала је под командом коњичког корпуса и дејствовала је по прузи на простору Издешкова, западно од Вјазме, да би се 7. априла вратила под команду 4. ваздушнодесантног корпуса.

У то време генерал Жуков, свестан да ће у Вјазму морати да упути додатне снаге како би је заузео, одлучио је да прошири операције у непријатељској позадини убацивањем 4. корпуса. Намеравао је да олакша немачки притисак на Јукнов пресецајући пут Москва–Варшава, десантирајући 9. и 214. падобранску бригаду и 4. падобрански батаљон 8. падобранске бригаде. Они би после прикупљања напали немачке одбрамбене положаје код Кључија и заузели линију Куракино–Бородино–Подсосонски, као и линију Песочња–Кључи–Тиновка–Леоново, која се налазила 25–30 километара југоисточно од Јукнова. Тек тада би се снаге повезале с јединицама 15. армије, опкољавајући Немце код Јукнова и отварајући пут за напредовање у подручје ју-

гозападно од Вјазме, где су још увек опколени чекали поједини састави 8. падобранске бригаде, 1. коњичког корпуса и 33 армије.

Средином фебруара најпре је десантиран 4. падобрански батаљон 8. бригаде. И материјал и људство приликом десанта су јако раштркани. Слично се догодило и 2. батаљону 214. падобранске бригаде. Првом батаљону је затим отказан скок, а када је одобрење поново дато, ситуација се поновила. Такође и 9. падобранској бригади, која је десантирана у ноћи између 18. и 19. фебруара.

Неколико дана касније последњи састави 214. бригаде, око три хиљаде војника, спустили су се на положаје опколене 33 армије. У тој операцији, од 7.373 падобранаца, више од две хиљаде није доскочило на планирану просторију, али су се, углавном, повезали с партизанским јединицама у том крају.

Повлачење

У ноћи између 23. и 24. фебруара, 9. и 214. бригада кренуле су на југ. Најпре су зазеле Тиновку, Пречистоје и Куракино. Међутим, када је 9. бригада напала Кључи, Немци су пружили жесток отпор. Пошто су претрпели знатне губитке, падобранци су се повукли у шуму на север.

Немци су 24. фебруара пронашли и напали из ваздуха 214. бригаду. Она је, без обзира на губитке, нападала Иванче-

во, Костинку и Жердовку. Међутим, сва три напада су пропала. Затим су напали и заузели Татјанол. Истовремено, 9. бригада је неуспешно напала Песочњу, коју је потом оставила 214. бригади, а сама је наставила нападе на Кључи.

Град је лежао на виталном раскршћу пута и пруге, на узвишењу које је контролисало пут Москва–Варшава. Да би 4. корпус извршио задатак, тај град је морао бити заузет. Напад је почео у ноћи 26. фебруара. После жестоких трочасовних борби, 9. бригада стигла је до центра. До зоре идућег јутра Кључи је заузет и очишћен од непријатеља. За то време, 214. бригада је безуспешно нападала Песочњу.

Од 27. фебруара обе бригаде наставиле су покрет према Малишевки, коју су држали Немци, али их је убрзо засула тешка артиљеријска ватра. Напала их је и немачка авијација, после чијег су дејства Немци увели у контранапад пешадију подржану тенковима. Падобранци су претрпели тешке губитке – 1.200 људи је погинуло или је рањено.

Бригада се повукла у Кључи, да се прегрупише. После тога 4. корпус више није могао да испуни задатак – повезивање са 15. армијом и пресецање пута Москва–Варшава. Проблем је представљао недостатак муниције, као и хране. Немци су наставили напад и 1. марта. Тек 3. марта је корпус, који је имао свега око 3.000 људи, добио нешто муниције. Евакуисан је и одређен број рањеника. Поновни напад на Малишевку и Бабикино, 5. и 6. марта, Немци су осујетили и прешли у контранапад.

Немци су 11. марта напали и Јуркино и Андроново, одбацујући 214. бригаду у шуму. Нападају и Тиновку, Новају Мокнату и Татјанин, али без успеха. Такође и 9. бригаду, која је водила одсудну борбу и једва зауставила и одбацила Немце.

Како би предупредили напад, Команда корпуса је наредила да 9. и 214. бригада пређу у напад 17. фебруара. Напад је, међутим, пропао. Немци су покренули нови контранапад и отели Пушкино од 214. бригаде. То поподне напали су и Кључи, Горбачи, Тиновку и Бородино. Четврти корпус повукао се на нову одбрамбену линију иза Куракина.

Немци су 25. марта нанели тешке губитке 9. бригади, али је нису одбацили, а 31. марта напали су корпус и нанели му тешке губитке, приморававући га

Падобранац ВДВ

да се повуче из Дубровније, Пречистоје и Куракина.

Извлачење

Док је 4. корпус изводио операције, 250. самостални падобрански пук успео је да се извуче из окружења у коме је био са 33 армијом, већ потпуно уништеном, и да се повеже с 1. коњичким корпусом, који се после неуспеха у заузимању Вјазме повукао западно ка Дорогобужу. Потом је пук угашен и преформиран у стрелачку дивизију.

Средином марта 1. коњички корпус кренуо је на југ да се повеже са 4. падобранским корпусом. Заједно су заузели низ станица на прузи Вјазма–Киров. Напад је водила 8. бригада. После почетног

успеха, заустављени су 25. марта код станице Угра, где су их Немци одбили, упркос тродневним борбама.

Тада је корпус бројао око 1.480 људи и био сасвим опкољен и онемогућен да се сам пробије. Почетком априла добио је наређење да се повеже са свим совјетским јединицама на том простору и да заједно изврше пробој. Немци су 9. априла започели велики напад на месту додир 2. гардијске коњичке дивизије и 4. корпуса, заузели Вертерково и Жуковку и одбацили корпус и дивизију на исток и запад.

Корпус је кренуо у противнапад 13. на 14. април и 8. и 9. бригада узеле су Тереконку, Бољшају Мишенку и Богородитско, а следеће ноћи и Платоновку, Бараки и Плотки. Корпус се 15. априла зауставио три километра северно од Милијатина, где су их напали Немци серијом противнапада. У том тренутку совјетска 50. армија је била на осам километара од тог места, али није могла да се пробије до падобранаца, јер није успела да заузме немачке положаје на Зајцевој гори и Фомину. Ни 4. корпус им није могао поћи у сусрет јер није успео да заузме Аскерово.

Тек 19. априла корпусу су десантирана појачања, 645 падобранаца из 4. батальона 23. падобранске бригаде. Међутим, ни то није било довољно и покушај пробоја поново је пропао. Последњи, очајнички покушај десио се у ноћи 23. на 24. април.

У три ноћна напада на Аскерово корпус није имао успеха. Сутрадан су их Немци, подржани авијацијом, одбацили на нове одбрамбене положаје. Падобранци и коњички корпус у том тренутку спасло је нагло отоплење – путеви су расквашени и блато није дозвољавало Немцима да их гоне.

Пробој

Почетак маја донео је опкољенима затишје, допрема им се из ваздуха појачање, муниција, оружје, храна. Рањеници су евакуисани. Корпус је бројао око 2.300 бораца, имао око 2.000 рањеника и 1.700 партизана. Немци су 24. маја, с два корпуса састављена од седам дивизија, напали падобранце.

На запад ка реци Угри, коју су форсирани, повлачио се 4. корпус. Прегруписао се у шуми између Селибке и Чашчија. Коњички корпус напао је Немце да би

их одвукао од падобранаца. Крајем маја коњица и падобранци се повезују. Немци их притискају и са севера и са југа. У настојању да се пробију до 10. армије, оба корпуса крећу на југоисток.

Спуштена су им појачања, две бригаде, укупно 4.000 људи. Оне су 5. јуна послате да послуже као заштитница док се корпуси повлаче на запад, ка станици Глинка. Наилазе на јаке немачке снаге и почиње жестока борба. Извлаче се ка југу 6. и 7. јуна, и прегрупишу. Немци их прате и жестоко нападају 8. јуна, 9. јуна корпуси настављају марш на југоисток, у шуме где су партизани. Ту су се одмарали три дана.

Потом су наставили ка путу Москва–Варшава. Немци су пут чували таквим снагама да није постојала могућност да их заобиђу. Једини излаз био је изненадни напад свим снагама. Масовни напад и прелазак преко пута корпуси су започели 15. јуна. Претрпели су огромне губитке, али су делови јединица, ипак, успели да се пробију. До поднева 4. корпус се прегруписао у шуми код Букова, али без 8. падобранске бригаде, која се није пробила.

На годишњицу почетка рата – 22. јуна – корпус праћен партизанима стигао је у шуму код Жилина, десет километара од немачких положаја који су их раздвајали од 10. армије. Сутрадан је Армија почела артиљеријски напад, док су истовремено 4. корпус и партизани нападали Немце. Пробој је успешно изведен. Коначно су изашли из окружења.

У међувремену, 8. бригада повезала се са 1. коњичким корпусом, придружио им се и одређен број партизана, кренули су југоисточно од места неуспешног преласка пута Москва–Варшава. У ноћи између 20. и 21. јуна успели су да га пређу северно од Победе, а 28. и 29. јуна да се пробију до 10. армије. Коначно су се вратили 4. корпусу, који је сада укупно бројао не више од 4.000 људи. Неколико дана касније сви су послати назад у базу у Раменско.

Тако се завршила највећа и најдужа ваздушнодесантна операција у историји, која је трајала шест месеци. Немци су морали да издвоје седам дивизија да би одговорили на њу. Четврти ваздушнодесантни корпус платио је високу цену – од 14.000 људи ангажованих у бици за Вјазму, имао је укупно 10.000 жртава. ■

(Насиљавак у следећем броју)

Бојан НАЂ

Монографија 63. падобранске бригаде

Књига посвећена стварању и развоју чувене 63. падобранске бригаде изузетна је по много чему: садржају, илустрацијама и привлачном изгледу. Војници са две заветне, како зову припаднике те елитне јединице, вечни су пример војничке части, пожртвовања и врхунске обучености, а надасве осећања оданости отадзбини и униформи коју поносно носе. Црвена беретка с падобранским знаком њихово је прво уочљиво обележје.

Текст је посвећен бригади, људима који су је стварали, бранили њен углед, ратовали за слободу свог народа, часно гинули и одлазили у легенду.

О њима можете читати, њих можете видети на бројним фотографијама које богато илуструју књигу вишегодишњег новинара листа „Војска“, потом официра 63. падобранске бригаде Владике Крстића.

Књига је обима 184 стране, формата 22x25 цм, тврдог повеза, с пуним колором и квалитетним папиром.

НАРУЧЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд

Тел. 011/3241-009, телефакс 011/3241-363

Жиро-рачун : 840 - 49849 - 58

Овим наручујем _____ примерака књиге о 63. падобранској бригади **„ВОЈНИЦИ СА ДВЕ ЗАКЛЕТВЕ“** са попустом 50 % - по сајамској цени од 756,00 динара.

Књиге се плаћају унапред. Уз износ за књиге обавезна је доплата од 130,00 динара за поштарину.

Наручбеницу и доказ о уплати послати на наведену адресу НЦ „Одбрана“.

Купац _____

(име, очево име и презиме)

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Датум _____

Потпис наручиоца _____

ВЛАДИЦА
КРСТИЋ

**ВОЈНИЦИ
СА ДВЕ
ЗАКЛЕТВЕ**

Падобранци
63. падобранске
бригаде

